

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 2 ja 5 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi taiteen edistämisen järjestelystä annettua lakia. Alueellisten taidetoimikuntien tehtävistä säädettäisiin nykyistä kattavammin laissa eikä niiden tehtäviä enää määriteltäisi viittaamalla soveltuvin osin valtion taidetoimikuntien teh-

täviin. Lisäksi toimikuntien tehtävistä valtuutettaisiin antamaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Lainsäädäntö

Taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain (328/1967), jäljempänä *taiteen edistämislaki*, 1 §:n 3 momentissa (635/1997) säädetään, että alueellisen taide-elämän edistämistä varten kussakin läänissä on yksi tai useampi alueellinen taidetoimikunta siten kuin opetusministeriö tarkemmin määrää. Alueellisten taidetoimikuntien lukumäärästä ja toimialueista annetun valtioneuvoston päätöksen (817/1997) mukaan Suomessa on 13 alueellista taidetoimikuntaa, joiden toimialueet muodostuvat maakuntien liittojen toimialueista. Alueelliset taidetoimikunnat ovat opetusministeriön alaisia.

Taiteen edistämislain 2 §:n 2 momentin (635/1997) mukaan alueellisen taidetoimikunnan tehtävistä taiteen edistämiseksi toimialueellaan on soveltuvin osin voimassa, mitä pykälän 1 momentissa säädetään valtion

taidetoimikunnasta. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan valtion taidetoimikunnan tehtävänä on edistää luovaa ja esittävää taiteellista työtä, taiteen tuntemusta ja harrastusta sekä taiteen kannalta tärkeää ajankoh-taista tutkimusta, toimia valtion asiantuntija-elimenä taiteen alalla sekä suorittaa ne muut taiteen edistämistä tarkoittavat tehtävät, jotka valtioneuvoston asetuksella sille annetaan.

Taiteen edistämislain 2 §:n 2 momentin mukaan taiteen edistämisen järjestelystä annetun asetuksen (1105/1991), jäljempänä *taiteen edistämisasietus*, 4 §:ssä tarkoitettut tehtävät kuuluvat myös alueellisen taidetoimikunnan tehtäviin soveltuvin osin. Viimeksi mainitussa pykälässä on tehtäväksi mainittu toimikunnan käytettäviksi osoitettujen varojen jako. Lisäksi taiteen edistämisasietuksen 8 §:ssä (636/1997) säädetään ainoastaan alueellisia taidetoimikuntia koskevista tehtävistä. Sen mukaan alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä on:

- 1) seurata ja arvioida taiteen yleistä kehitystä toimialueellaan,
- 2) edistää taiteen harjoittamista ja harras-

tamista sekä näihin liittyvää tiedotusta ja kansainvälistä toimintaa toimialueellaan,

3) edistää yhteistyötä taide- ja kulttuurielämän toimijoiden kesken toimialueellaan,

4) antaa lausuntoja ja selvityksiä taidetta koskevista asioista ja

5) ottaa työsopimussuhteinen läänintaiteilija ja muut taidetoimikuntaan työsopimussuhteessa olevat henkilöt.

Taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetussa laissa (734/1969), jäljempänä *taiteilija-apurahalaki*, säädetään valtion taiteilija-apurahojen ja kohdeapurahojen myöntämisestä. Lain 3 §:ssä säädetään määrärahan ottamisesta vuosittain valtion talousarvioon, valtion taiteilija-apurahojen kiintiöistä, apurahakaudesta ja apurahan suuruudesta. Taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun asetuksen (845/1969) 4 §:ssä säädetään vuosittain käytettävissä olevien apurahavuosien jakamisesta eri taiteenaloille. Apurahoja myöntävät taiteen keskustoimikunta ja valtion taidetoimikunnat.

Taiteen edistämislain 5 a §:ssä (366/2000) säädetään, että taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikunnan päätökseen, joka koskee palkinnon, apurahan tai avustuksen myöntämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla. Lain 2 §:n 2 momentin viittaussäännöksen nojalla myöskään alueellisen taidetoimikunnan palkintoa, apurahaa tai avustusta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Alueelliset taidetoimikunnat kuuluvat lääninhallituslain (22/1997) 3 §:n 2 momentin mukaisesti opetusministeriön ohjaukseen ja valvontaan. Tarkempia säännöksiä ministeriön tulosohjauksesta on lääninhallitusasetuksen (120/1997) 2 §:n 2 momentissa.

Alueellisten taidetoimikuntien myöntämiin harkinnanvaraisiin apurahoihin ja avustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Laissa säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustuksia.

Käytäntö

Taiteen keskustoimikunta ja valtion taidetoimikunnat ovat opetusministeriön alaisia taiteen asiantuntijaelimiä. Alueilla toimivat

alueelliset taidetoimikunnat muodostavat taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien ohella osan taiteen edistämisen kokonaisjärjestelmästä Suomessa.

Lääninhallitukset määräävät alueellisten taidetoimikuntien jäsenet. Toimikuntien hallintohenkilöstö kuuluu lääninhallinnon organisaatioon ja se on palvelussuhteessa lääninhallitukseen. Lääninhallinto suorittaa omista määrärahoistaan tämän henkilöstön palkkasuomenot sekä tämän toiminnan osalta toimittamala- ja kalustomenot. Työsopimussuhteinen läänintaiteilija ja muut taidetoimikunnan työsopimussuhteeseen ottamat henkilöt ovat palvelussuhteessa taidetoimikuntaan. Alueellisen taidetoimikunnan toimisto- ja tilinpitotehtävät hoidetaan lääninhallituksessa.

Valtion talousarvion momentilla 29.90.52., Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovararvat taiteen edistämiseen, osoitetaan määräraha alueellisille taidetoimikunnille käytettäväksi taiteen edistämiseen. Opetusministeriö jakaa momentilta vuosittain taidetoimikunnille määrärahat. Näistä varoista palkataan muun ohella läänintaiteilijat sekä myönnetään apurahat ja avustukset. Alueellisella taidetoimikunnalla on itsenäinen päätäntävalta niistä rahoista, jotka sille on jaettu. Lisäksi alueellisille taidetoimikunnille on osoitettu valtion talousarvion momentilla 29.90.21., Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot, määräraha alueellisen taiteen edistämiseen.

Alueellisten taidetoimikuntien myöntämiä työskentely- ja kohdeapurahoja ei lueta taiteilija-apurahalain mukaisesti tarkoitettuihin valtion taiteilija-apurahoista koskeviin kiintiöihin eikä niihin sovelleta muutoinkaan taiteilija-apurahalain säännöksiä. Taiteilija-apurahalain mukaisiin taiteilija-apurahoihin ja kohdeapurahoihin käytetään valtion talousarvion momentilla 29.90.51., Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille, osoitettua määrärahaa.

Taiteen edistämiseen liittyvä apuraha- ja avustustoiminta muodostaa nykyisin keskeisen osan alueellisten taidetoimikuntien tehtävistä. Vuonna 2003 alueellisille taidetoimikunnille on momenteilta 29.90.21. ja 29.90.52. jaettu yhteensä 4,121 miljoonaa euroa käytettäväksi apurahoihin, avustuksiin ja muihin taiteen edistämistä koskeviin hank-

keisiin. Määräaikaisia ohjaavia taiteilijoita (läänintaiteilija) alueellisten taidetoimikuntien palveluksessa voi valtion vuoden 2004 talousarvion mukaan olla enintään 49.

1.2. Nykytilan arviointi

Valtiontalouden tarkastusvirasto on alueellisia taidetoimikuntia koskevassa tarkastuskertomuksessaan nro 29/2002 katsonut, että taiteen edistämislaita puuttuvat alueellisten taidetoimikuntien osalta apurahojen myöntämistä edellyttävät säännökset. Tarkastusvirasto on esittänyt, että säännöksiä alueellisten taidetoimikuntien tehtävistä täydennetään, jos taidetoimikunnat edelleen jatkossa myöntävät apurahoja.

Nykyisin alueellisten taidetoimikuntien tehtävien osalta taiteen edistämislaita säädetään, että niistä on soveltuvin osin voimassa, mitä valtion taidetoimikunnista säädetään. Tällainen väljä viittaus voi olla tulkinnanvarainen, kun kysymys on julkisen vallan käytöstä. Tämän vuoksi on perusteltua, että alueellisille taidetoimikunnille annetuista tehtävistä myöntää apurahoja ja avustuksia säädetään nykyistä täsmällisemmin laissa. Samoin lakiin on tarpeen sisällyttää riittävän täsmälliset ja tarkkarajaiset asetustenantovaltuudet.

2. Ehdotetut muutokset

Esityksen tavoitteena on, että alueellisten taidetoimikuntien tehtävistä annetaan nykyistä selkeämmät säännökset lain tasolla. Ehdotuksen mukaan alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä olisi toimialueellaan edistää taidetta sekä sen harjoittamista ja harrastamista. Lisäksi laissa nimenomaan todettaisiin, että toimikunta voi jakaa myös käytettävissään olevien määrärahojensa rajoissa taiteilija- ja kohdeapurahoja. Näitä taiteilija-apurahoja ei luettaisi taiteilija-apurahalaissa tarkoitettuihin valtion taiteilija-apurahoja koskeviin kiintiöihin, eikä niihin muutoinkaan sovellettaisi mainitun lain säännöksiä valtion taiteilija-apurahoista. Apurahojen ja avustusten myöntämiseen sovellettaisiin valtionavustus-

lakia, kuten nykyisin.

Asetustenantovaltuudet ehdotetaan muutettaviksi perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaisesti niin, että valtuussäännöksistä ilmenee riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, mistä seikoista valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää.

Samalla 2 §:n muuttamisen vuoksi ehdotetaan täsmennettäväksi 5 a §:ää niin, että myös siinä mainitaan nimenomaisesti alueellinen taidetoimikunta. Siten alueellisen taidetoimikunnan päätökseen, joka koskee palkinnon, apurahan tai avustuksen myöntämistä, ei saisi hakea muutosta valittamalla.

3. Esityksen vaikutukset

Varat alueellisten taidetoimikuntien myöntämiin apurahiin ja avustuksiin osoitetaan vuosittain veikkausvoittovaroista. Esityksellä ei ole taloudellisia eikä organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä. Taiteen keskustoimikunta ja kuusi alueellista taidetoimikuntaa ovat antaneet lausunnon esitysluonnoksesta. Lausunnonantajat ovat suhtautuneet myönteisesti esitykseen.

5. Tarkemmat säännökset

Ehdotettujen muutosten takia taiteen edistämisasiasetuksessa annettaisiin tarkempia säännöksiä alueellisten taidetoimikuntien tehtävistä.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 2 ja 5 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taiteen edistämisen järjestelystä 14 päivänä heinäkuuta 1967 annetun lain (328/1967) 2 ja 5 a §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § osaksi laissa 635/1997 ja 5 a § laissa 366/2000, seuraavasti:

2 §

Valtion taidetoimikuntien ja taiteen keskus-toimikunnan tehtävänä on edistää luovaa ja esittävää taiteellista työtä, taiteen tuntemusta ja harrastusta sekä taiteen kannalta tärkeätä ajankohtaista tutkimusta, toimia valtion asi-antuntijaeliminä taiteen alalla sekä suorittaa ne muut taiteen edistämistä tarkoittavat tehtävät, jotka valtioneuvoston asetuksella niille annetaan.

Alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä on toimialueellaan edistää taidetta sekä sen harjoittamista ja harrastamista. Toimikunta voi sen käytettäviksi osoitettujen määrärahojensa rajoissa myöntää taiteilija- ja kohdeapurahoja sekä muita avustuksia. Tarkemmat säännökset toimikunnan tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Taidetoimikunnat ovat opetusministeriön alaisia.

5 a §

Taiteen keskus-toimikunnan, valtion taide-toimikunnan ja alueellisen taidetoimikunnan päätökseen, joka koskee palkinnon, apurahan tai avustuksen myöntämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2004.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 27 päivänä helmikuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 2 ja 5 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taiteen edistämisen järjestelystä 14 päivänä heinäkuuta 1967 annetun lain (328/1967) 2 ja 5 a §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § osaksi laissa 635/1997 ja 5 a § laissa 366/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Valtion taidetoimikuntien ja taiteen keskustoimikunnan tehtävänä on edistää luovaa ja esittävää taiteellista työtä, taiteen tunte-
musta ja harrastusta sekä taiteen kannalta tärkeätä ajankohtaista tutkimusta, toimia valtion asiantuntijaeliminä taiteen alalla sekä suorittaa ne muut taiteen edistämistä tarkoittavat tehtävät, jotka asetuksella niille annetaan.

Alueellisen taidetoimikunnan tehtävistä taiteen edistämiseksi toimialueellaan on soveltuvien osin voimassa, mitä edellä valtion taidetoimikunnista säädetään.

Taidetoimikunnat ovat opetusministeriön alaisia.

5 a §

Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikunnan päätökseen, joka koskee palkinnon, apurahan tai avustuksen myöntämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ehdotus

2 §

Valtion taidetoimikuntien ja taiteen keskustoimikunnan tehtävänä on edistää luovaa ja esittävää taiteellista työtä, taiteen tunte-
musta ja harrastusta sekä taiteen kannalta tärkeätä ajankohtaista tutkimusta, toimia valtion asiantuntijaeliminä taiteen alalla sekä suorittaa ne muut taiteen edistämistä tarkoittavat tehtävät, jotka *valtioneuvoston asetuksella* niille annetaan.

Alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä on toimialueellaan edistää taidetta sekä sen harjoittamista ja harrastamista. Toimikunta voi sen käytettäviksi osoitettujen määrärahojensa rajoissa myöntää taiteilija- ja kohdeapurahoja sekä muita avustuksia. Tarkemmat säännökset toimikunnan tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Taidetoimikunnat ovat opetusministeriön alaisia.

5 a §

Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikunnan ja *alueellisen taidetoimikunnan* päätökseen, joka koskee palkinnon, apurahan tai avustuksen myöntämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.